

בית נאמן

יום חמישי ט"ז באלול תש"ע

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 22:00

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בליקו בית נאמן:
079-9270505

נושאי השיעור:

א. 'ותכתבנו על מזוזין, ותקבענו כספי ביתך ובתריעך'. ב. קביעת מזוזה ונתינת צדקה בלילה. ג. סדר קביעת המזוזה ונוסח הברכה. ד. לקנות מזוזות רק מאנשים יראי שמים. ה. מסופק אם קידש שם ה'. ו. כתב ומכר מזוזות רבות ולא ידע שצריך לקדש את ה'. ז. באיזה צד קובעים המזוזה? ח. ס"ת תפלין ומזוזות זקופים או משופעים. ט. גובה מקום קביעת המזוזה.

"וכתבתם על מזוזות ביתך"

א. [בן איש חי שנה שניה פרשת כי תבוא הלכה ד']: **כי צד מצות קביעת המזוזה? כורכה מסופה לתחלתה.** הרב כתב "מסוף הפסוק עד ראש הפסוק", כי בדרך כלל בשורה הראשונה כתוב בה: "שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד", אז כורך מ"אחד" ל"שמע" (אבל למעשה כותבים בשורה הראשונה עוד שתי מילים: "ואהבת אתי"). כורך אותה מהסוף להתחלה ולא הפוך. ואחרי שגולל אותה, שם אותה בשפופרת, ומחברה למזוזת הפתח במסמרים. יש מחברים במסמרים ויש מחברים בדבק, זה לא משנה, העיקר שתהיה המזוזה מחוברת. ולא לכתוב על המזוזה [=על משקוף הדלת] "וכתבתם על מזוזות ביתך" (דברים ו, ט), יקח את הדלת ויכתוב עליה. אלא הכוונה וככה אומר התרגום כדי שהאדם לא יטעה בפסוק: **'ותכתבנו על מזוזין, ותקבענו כספי ביתך ובתריעך'**. לקחו את המלה "מזוזות" של התורה ל"מזוזות" שלנו היום, אבל זו לא אותה מלה, התורה שאמרה "מזוזה" התכוונה למשקוף העומד שהוא נקרא מזוזה, ואנחנו קוראים לקלף בעצמו מזוזה. כיון שמחברים אותו למזוזה של הבית, קוראים אותו עצמו "מזוזה". אבל כבר בימי אונקלוס ככה קוראים לו - "תכתבנו על מזוזין" - תכתוב על מזוזות. 'ותקבענו' - ותקבע את המזוזות האלה של הקלף - 'כספי ביתך ובתריעך'. **ואם ירצה יכול לחפור במזוזת הפתח ולהכניס אותה עמוק, ככה עשו בבבל מפחד הגוים, אבל לא יותר מדאי, לא יחפור בטפח בעומק - שמונה סנטימטר - כי זה נקרא תוך המזוזות, והתורה אמרה "על מזוזות".**

קביעת מזוזה ונתינת צדקה בלילה

ב. והרב עוד אומר שאפשר לקבוע מזוזה בלילה, אפילו שיש קצת טעם כמו שאמרו בצדקה שלא כדאי לתת צדקה בלילה, כי יש שליטה למזיקים, אבל גם בזה אם בא עני בלילה ודופק, תאמר לו: תחכה עד מחר? אין דבר כזה, אלא תתן לו מיד. רק אם יש לך ברירה לתת ביום או בלילה, עדיף לתת ביום². אותו דבר לגבי מזוזה, עדיף לעשות ביום, אבל אם הזדמן הדבר כך מאליו - למשל כשעושים חנוכת הבית, בדרך כלל עושים בלילה, מי יבוא ביום? כל אחד עסוק בלימוד שלו או בעבודה שלו, לכן - לא יחמיץ המצוה, ויקבע מזוזה בלילה.

סדר קביעת המזוזה ונוסח הברכה

ג. [הלכה ה']: **כשכא לקבוע מברך "אשר קדשנו במצותיו וציונו לקבוע מזוזה"**. והרמב"ם כותב (פ"א מהלכות ברכות ה"ב-ג') שאם אדם קובע מזוזה שלו יברך "לקבוע מזוזה", ואם אדם קובע מזוזה לאחרים יברך "על קביעת מזוזה"³. למשל, בחנוכת הבית מכבדים

1. הערת המערכת: שיעור זה מסר מרן רבנו שליט"א בין מנחה לערבית ביום חמישי ט"ז באלול התש"ע.
2. לכן נוהגים לתת צדקה לפני מנחה, ולא בערבית. אבל אם יבוא עני בערבית, תתן לו. ככה מפורש באבות דרבי נתן (פ"ג) שאם בא עני בבוקר, או בא עני בערב, או בא עני בצהריים, תמיד תתן לו. כתוב (תהלים ק"ג): "אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת". עושה צדקה בכל" צדקה. הרמב"ם כותב את זה גם לגבי מילה, אם אדם מל את הבן שלו, הוא מוהל טוב והוא רוצה לקיים את המצוה כפשוטה - "וימל אברהם את יצחק בנו" (בראשית כ"א, ד), הוא עצמו רוצה למול, יברך "וציונו למול את הבן", ואם מישהו אחר מל, יברך "וציונו על המילה". והרב חיד"א אומר (ברכ"י י"ד סי' ס"ה סק"ג) שהמנהג תמיד על דרך האמת לברך "על המילה", בין כשהאבא מל ובין כשמישהו אחר מל. ע"כ. ולא גילה סודו. ואין איתנו יודע עד מה. הרב עובדיה (שיחה) באחד הכרכים האחרונים של יביע אומר (ח"ו חיד"ו סי' כ"א אות ז' בהערה), הביא רמז יפה מרבי יעקב הגוזר בשם בעל החלום, אברהם אבינו הוא הראשוו שמל את בנו יצחק בו שמונת ימים.

תלמיד חכם שהוא יברך על המזוזה הראשונה, וכולם שומעים אותו ומכוונים לצאת ולא כל אחד מברך, כשכל החדרים מוכנים אין דבר כזה, לא יתכן שהראשון יברך, והשני יברך, והשלישי יברך. לא! אלא אחד מברך, כולם שומעים ועונים אמן, וכל אחד אחר כך קובע, אז אם בעל הבית קובע מברך "לקבוע", ואם מישהו אחר קובע, מברך "וציונו על קביעת מזוזה". ואחרי שיקבע את המזוזה ינשק אותה ויאמר "זה השער לה' צדיקים יבואו בו" (תהלים ק"ח כ'), שלא יבואו החיצונים, וכל מיני מקטרגים ואנשים רעים, רק צדיקים יכנסו כאן, מי שלא צדיק - שיצא מהבית... ועוד יכוין שהאותיות השניות של "השער לה' צדיקים" אותיות שד-י-י - "השער" האות השניה ש"י", "לה" האות השניה יו"ד, ו"צדיקים" האות השניה דל"ת - ש"י יו"ד דל"ת זה אותיות שד-י-י. ויאמר לשם יחוד וכו' ויאמר ויהי נועם פעמיים. לא רגילים לומר "לשם יחוד", אז אומרים [לפחות] "ויהי נועם" פעמיים, יש מצוה לומר "ויהי נועם" פעמיים (ראה בספר ה' נסי ח"א עמ' ס"ה).

כשקובע בכמה מקומות

ד. ואם אדם קובע מזוזה בשנים-שלושה מקומות, יברך ברכה אחת לכולם. ואם הם שתי חצרות - עשר שקנה שני בתים בבית אחת, בית כאן ובית כאן (חצר של הבן איש חי הכוונה בית), אז ההליכה מבית לבית יש בה ספק אם היא נחשבת הפסק או לא, לכן לא יעשה אותם ביחד, אלא יעשה אותם במרחק זמן. יקבע עכשיו מזוזות בבית הראשון, ואחר כך יאמר לאלה של חנוכת הבית: תבואו בעוד שעתיים-שלוש, יש לי עוד בית, ומחשש עין הרע אני לא עושה אותם ביחד... ואז יברך עוד פעם.

לקנות מזוזות רק מאנשים יראי שמים

ה. וצריך לקבוע את המזוזה ישרה, לא הפוכה. כמה פעמים קורים בעיות רחמנא ליצלן, ובודקים את המזוזה, ומוצאים שיש שם בעיה. פעם התהפך אוטו, והתברר שהמזוזה הייתה הפוכה. פעם היה מישהו חולה בלב, ומצאו שבמלים "על לבבכם" יש פסול, הבר"ת מפוסקת, אז יש לו בעיה בלב. כל מיני דברים כאלה. לכן צריך לבדוק את זה היטב, אם יש מחשב עדיף, אבל גם בן אדם צריך לבדוק, כי אי אפשר לסמוך לא על מחשב לבד ולא על אדם לבד, צריך שניהם, וכולי האי והלואי. וגם לפעמים הכתב לא טוב, לוקחים מזוזה קטנה, והאותיות כ"ף וב"ת אותו דבר, ויש כל מיני כתיבות משונות. יש כאלה אפילו היום שמזמינים "כתבים", ויש להם אשה שכותבת! (יש לה כתבי יד)⁴. תיזהרו מזה! לא לקחת מזוזות לא של צילום, ולא פוטוגרפי, ולא מאחד רמאי, רק מאנשים יראי שמים.

בן כמה היה אברהם? "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים" - ואברהם בן מאת שנה" (שם פס' ה). כתוב "מי מלל לאברהם" (שם פס' ז), ורש"י אומר שמלל זה גימטריא מאה, אברהם היה בן מאה, ושרה היתה בת תשעים. ו"על המילה" זה בדיוק אותה גימטריא, על בגימטריא מאה, זה הגיל של אברהם אבינו, ו"המילה" בגימטריא תשעים, וזה הגיל של שרה אמונו. לכן שם לא משנים, אבל בשאר הדברים ההלכה כמו הרמב"ם, ככה הרב עובדיה פסק (הליכוי"ע ח"ח עמ' רמ"ד).
4. פעם פורסם בעיתון חילוני (ככה ספרו לי) על איזה פרוייקט, כתבו "אם יש לך פוטנציאל לכתב יפה", למי שיש כתב מיוחד - שיבוא, לא אמרו איזה כתב, אם אמרו "כתב אשורי" כבר יודעים מה הכוונה, אלא כתבו סתם, "בשלב דבר שיש בו עשרים ושתיים שורות", כל אחד מוזמן. תבוא למקום פלוני ונראה את הכתב. אחר כך באו, ומתברר ששם מלמדים נשים וילדים ואת כולם! אמרו שהיה סופר אחד שווה, שבבוקר לפני שהולכים לעבודה, אף אחד לא הולך מהבית עד שלא יכתוב מזוזה אחת, הוא כותב אחת, ואשתו כותבת אחת, והילדים כותבים אחת... כל יום עשר מזוזות, ומוכר אותם, יש לו כתב יפה אז מגיע לו...

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת שולמית ברכה טובה תחילת הברכה אסתר (חיה) לויזה ע"ה.

לע"נ אבי הישיבה הר"צ רבי בנימין הכהן בן מברכה זצ"ל.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
18:45	19:57	20:37
19:02	19:59	20:34
18:52	20:00	20:34
19:01	19:58	20:33

שכח סוברים, ואפשר לצרף את זה לספק ספיקא.

כתב ומכר מזוזות רבות ולא ידע שצריך לקדש את ה'

ח. היה פעם מקרה של דוחק גדול מאד, מישוהו כתב מזוזות והוא לא ידע שצריך לקדש את ה', כתב ומכר הרבה מאד, ורק אחרי כמה שנים נודע לו מהדין הזה, אמר: "אוי, מה עושים?". הלך לרבי עובדיה הדאיה, והוא אמר כיון שהוא יודע שהוא כותב שם הוי"ה, והוא קידש את המזוזה, אמנם לא קידש שם ה', אבל הוא יודע שהוא כותב שם ה', הוא לא חשב שהוא כותב סיפור, זה נקרא כאילו הוא קידש במחשבה וזה מועיל. (זה נדפס בשו"ת ישכיל עבדי ח"ה ח"ד סי' ז"ג).⁶ זה חידוש גדול מאד, אבל אחר כך מצאנו לו ראייה מכאן ומכאן ומכאן, אז בדיעבד של דייעבד, כמו כאן, שאין לו אפשרות לתקן את זה, הוא לא יודע למי מכר, ופתאום כל מה שעשה עד עכשיו הכל בעבירה ובאיסור, אז אפשר לסמוך על זה. אבל לכתחילה צריך לקדש את המזוזה מהתחלה, וכל פעם שכותב שם ה' יקדש במיוחד. (וע"ע בזה באורך בשו"ת בית נאמן הנד"מ ח"ג ח"א ח"ה סי' ז').

בימינו נעשה כדעת האשה ובשמאל כדעת הבעל

ט. [הלכה ז':] איפה לקבוע את המזוזה? יקבענה בימינו הנכנס, ואם קבע אותה בשמאל, פסולה אפילו בדיעבד. פעם היה יוכוח בין בעל ואשתו, הבעל חילוני והאשה מתחילה להתחזק, היא רוצה לשלם מזוזות והבעל לא רוצה, אמר: "אין דבר כזה". התווכחו הרבה, עד שהלכו לרב אחד, והוא אמר להם: בואו נעשה פשרה, בימינו נקבע מזוזה, ובשמאל לא נקבע... בימינו נעשה כדעת האשה, ובשמאל כדעת הבעל. אמר הבעל: בסדר גמור, יפה מאד. הבעל חשב שקובעים מזוזה בשתי המקומות, אז אמר לו הרב: בימינו נקבע כדעת אשתך, תכבד אותה (הרי המודרניים מכבדים את האשה...), תן לה את הימין, ובשמאל לא נשים כלום. אמר: או, זו פשרה נפלאה, ברוך ה' שיש שתי מזוזות לדלת, אחת עם מזוזה ואחת בל... ואם יש שני חדרים סמוכים זה לזה היכר ציר מוכיח.

ס"ת תפלין ומזוזות זקופים או משופעים

י. [הלכה ז':] צריכה להיות זקופה, לא כמו האשכנזים שעושים אותה משופעת. למה עושים אותה ככה? כי יש דעת רבנו תם (במנחות דף ל"ג ע"א בתו"ה הא) שסובר שהמזוזה צריכה להיות שוכבת. ככה הוא סובר בהכל, המזוזה צריכה להיות שוכבת, פרשיות התפלין שוכבות, וספר תורה שוכב. אז מה עשו? אמרו: בוא נעשה פשרה בין רש"י לרבנו תם. לפי דעת רש"י (שם ד"ה עבידא) והרמב"ם (פ"ה מהלכות תפלין ומזוזה ח"ה) וכל הפוסקים, המזוזה צריכה להיות זקופה, כמו המזוזה של הפתח, וכי המזוזה הזאת שוכבת?! המזוזה עומדת! אבל רבנו תם סובר שאם אתה עושה אותה עומדת, זה נקרא בר מינן "קבורת חמור", הם חולקים בפירוש הגמרא במנחות (דף ל"ג ע"א). לכן האשכנזים לא עושים אותה שוכבת, אלא עושים אותה משופעת. אבל הספרדים עושים אותה רק זקופה. לפני כמה שנים מצאו חורבות של "מצדה", מצאו שם בתים שנשאר בהם הסימן של המזוזה, וכולם זקופים כמו שאנחנו עושים, לכן לא צריך לעשות פשרה. ובספר תורה גם כן, למה האשכנזים מניחים אותו משופע? בגלל זה. אבא כתב פעם תשובה לאדמו"ר מציינוב (בשו"ת איש מצליח ח"א ח"ד סי' ל"ד), ואמר לו (באת"ב): גם לכם אין ספק שהאמת כמו רש"י, רק שאתם עושים כבוד לרבנו תם. וההוכחה לזה, שהתפלין שלכם זקופים. הרי תפלין אי אפשר לעשות באלכסון, כי התפלין צריכים להיות מרובעות בדיוק, או שוכב או זקוף, ומה אתם עושים? רק זקוף. למה לא תעשו שני תפלין, אחד זקוף ואחד שוכב? אחד כמו רש"י בפרשיות, ואחד כמו רבנו תם? אין לדבר סוף. אלא כל החכמים מסכימים שהעיקר כמו רש"י, רק כדי לעשות כבוד לרבנו תם - אחר הכל גאון עולם היה - אז עושים את הספר תורה משופע מעט, ובמזוזה עושים משופע מעט. והספרדים לא יודעים מזה, עושים הכל ישר, הכל זקוף. ספר תורה זקוף, ומזוזה זקופה, ככה צריך להיות. ויש שאלה של נודע במיחור (מהד"ת ח"א ח"ה סי' ז'). שאל אותו אחד ההלמידיים: אנחנו חוששים לרבנו תם בסדר הפרשיות, למה לא נחשוש אליו שיהיו הפרשיות שוכבות? אמר לו: בסדר הפרשיות יש הרבה סוברים כמוהו, אבל

6. יש לו שמונה כרכים שו"ת ישכיל עבדי. אמרתי לרבי שלמה מועלם שיהיה בריא שיחפש לי את זה, אמר לי זה בחלק חמישי סימן ז"ן. "הזן ומפרנס לכל", הזן - ה - חלק חמישי, וזן זה הסימן. 7. זו עיר שנחרבה אחרי חורבן בית שני, באו לשם יהודים, התבצרו ונלחמו עד טיפת דמם האחרונה, כשראו שהרומאים רחמנא ליצלן רוצים להרוג אותם, הרגו אחד את השני, באו הרומאים ומצאו חורבן, הכל דממה, מסרו את עצמם להריגה, שלא יפלו בידי הרשעים הארורים האלה.

לא טובים. מי שישד את זה היו צדיקים (רק היו אשכנזים... במקום לומר "כלי זמר" אמרו "כליזמרים". מה נעשה להם?!), אבל היום עושים שם דברים לא טובים, דברים שאסורים על פי ההלכה, עושים גם כן מצעד הגאווה, מצעד החורבן, לכן מצוה להודיע לכולם לא להשתתף בכליזמרים. רוצים כליזמרים? שיביאו את חבושה, יביאו את נהרי, יעשו לכם שבת נפלאה בלי הכליזמרים האלה. פעם הייתה מרשעת אחת, שמה 'חנה זמר', היא למדה פעם ואחר כך התקלקלה, ומצאתי אותה בתהלים (תהלים ק"ט, ק"ג): "קרבנו רודפי זמה מתורתך רחוקו", "זמה מתורתך רחוקו" ראשי תיבות זמר... והוא הדין 'כליזמרים'. הדברים האלה לא טובים, הם אסורים. ובמיוחד בצפת עיר המקובלים, עירו של מרן, עיר הצדיקים והקדושים, יהפכו אותה לסדום ועמורה?! חס וחלילה! צריך להתרחק מהם. כל אחד ואחד ישפיע על חבריו לא ללכת לכליזמרים האלה של צפת, עד שיתקנו את זה לכלי זמר..."

אם אתה מכיר את הסופר בעצמו, תקנה מזוזה אפילו במאתים שקל - מאתים חמישים שקל, מאשר תיקח מזוזה ממה שתמצא, ואחר כך יהיו בעיות. יש סופרים שכותבים הרבה ומהר, אבל אז פעמים שישנם בעיות, אלא נכון לכתוב מעט וטוב. אם תכתוב מעט וטוב, תוכל לדרוש על מזוזה אחת פי שלוש, אם אתה כותב אותה בטבילה, ואתה כותב אותה בכתב יפה, ורואים שהכתב הזה בסדר.

סופר טהור שכותב מזוזות פסולות

ו. ויש סיפור על אחד שוטה שהיה כותב מזוזות, והיה משאיר שמות הוי"ה בסוף. כלומר הוא לא היה כותב אותם מיד, אלא בשעה שהוא גומר את המזוזה (או כמה מזוזות) היה הולך למקוה וטובל, ומכוין את כל הכוונות של שטות שלו, ואחר כך משלים שמות הוי"ה. וזה פסול לחלוטין! למה? מפני שזה "שלא כסדרן", ומזוזה צריך לכתוב אותה על הסדר, לא לכתוב אותה ככה. אם תקדים אותה אחרונה לפני אות הראשונה זה פסול. לכן אם יש לך איזה פיסול במזוזה, אתה לא יכול לתקן, כי כבר כתבת את המזוזה עד הסוף, ואם מצאת פיסול למעלה אי אפשר לתקן. (רק במקרים מסויימים שזה לא ממש פיסול, יש בזה כללים, ולא כל אחד יודע אותם). אז הוא היה משאיר שמות הוי"ה בסוף, והיה בית שלקחו ממנו מזוזות והיו בו הרבה צרות. פנו לאדמו"ר מליובאוויטש ואמר להם לבדוק את המזוזות. בדקו ואמרו להם שאלה מזוזות מהודרות, וזה כתב מאד יפה. עוד פעם פנו לאדמו"ר, והוא עונה: "לבדוק את המזוזות", עוד פעם, והרב אומר "לבדוק את המזוזות". מה עושים? לקחו את זה לרב וואזנר, ראה שכל שמות הוי"ה מבריקים. הכתב של המזוזה דהוי, ופתאום שם הוי"ה מבריק, ועוד פעם הכתב דהוי. איך זה יכול להיות? אם נניח שהסופר טבל את הקולמוס שלו בדיו כשהגיע לשם הוי"ה ולכן הכתב מבריק, אז למה מיד אחר כך הכתב דהוי? מה קרה לו?! מבריק, כהה, מבריק, כהה. הרב קרא לסופר ואמר לו: מה עשית? אמר לו: אתה לא יודע שהרב האר"י צוה לסופר שיכתוב לו ספר תורה, ואמר לו שישאיר לו את כל השמות, והוא יכתוב אותם בטבילה ובכוונה, וככה אני עשיתי. אמר לו: אוי לך! אוי לטבילה שלך ולכוונת שלך! מה אתה מדמה את עצמך לרב האר"י?! אתה כמו הרב האר"י? עשה את זה בספר תורה, אבל במזוזה ובתפלין זה פסול! הכול פסול, צריכים לגנוז את כולם. זו בעיה צריך אדם שילמד את ההלכות, ולא כל אחד יכתוב. יש סופרים בישיבה, ויש סופרים שהם ממש יראי שמים ויודעים את ההלכות, וכותבים כתב יפה, לא כותבים ב"ת שהיא ספק כ"ף (יש כאלה שכותבים ככה) זה אסור.

מסופק אם קידש שם ה'

ז. לפני הכתיבה צריך לומר "לשם קדושת מזוזה", ולפני שיכתוב שם השם יאמר "לשם קדושת ה'". ויש פעמים שצריך לומר את זה שלש פעמים, כשהוא כותב ה' אלקינו ה', או שיאמר "לשם קדושת השמות" ויכוין על ה' אלקינו ה', ואם הוא שכח לקדש את ה' זה פסול, ואם הוא מסופק זו בעיה, מה עושים? מה הטורי זהב (י"ד סי' רע"ו סק"א) נתן עצה, אמר לפני שאדם מתחיל לכתוב תפלין או ספר תורה וכדו' יאמר: "הריני כותב לשם קדושת מזוזה", או "לשם קדושת תפלין", או "לשם קדושת ספר תורה", ויאמר גם: "ולשם קדושת כל השמות", כלומר עושה קידוש לכל המזוזה ולכל השמות. והאחרונים לא הסכימו אתו בזה, אבל אמרו שבמידה ואדם מסופק יוכל לסמוך על טורי זהב, כי יש לנו ספק ספיקא, שמה באמת הוא קידש את ה', ואם תימצא לומר שהוא לא קידש, לפחות אמר בהתחלה "אני מקדש את כל השמות". בהתחלה חשבו שדעת טורי זהב דעת יחיד, ודחו אותה לגמרי. אמרו שההוכחה שלו לא נכונה, מרן כותב (סי' רע"ו ס"א) לקדש כל פעם שיכתוב את ה'. וככה כותב הרב מלאכת שמים (ככל ש' בבניה סק"א) אמר: מחילה, לא ככה, זה לא נכון. כותב בטוב טעם⁵, ודחה דבריו. קראתי אותו בילדותי, אמר מחילה מכבודו זה לא נכון. אבל מצאו ראשונים

5. זה רבי יצחק דוב הלוי במברג, חכם יקה מגרמניה. היה הרב מרצב בדורנו אמר "אני יקה". ואמר עוד: אני משבט יהודה, שנאמר (בראשית מ"ט י'): "ולו יקה עמים", והרמב"ן כתב "קהת. שורשו יקה". אבל הרמב"ן לא אמר "שורשו יקה", אלא הוא אמר "שורשו יקה"... והוא עשה את זה יקה... והמיוחד בחכמים האלה היקים, שהשפה שלהם ברורה ונעימה, מסבירים בטוב טעם כמו הספרדים, (ואולי יותר מהספרדים...). תיקח ספר "שמירת שבת כהלכתה", איך הוא מפוסק, מנוקד, מסודר. זה יקה - הרב גויברט (והרב אויברג גם כן יקה). החכם הזה (הרב מלאכת שמים) חי בגרמניה לפני מאה וחמשים שנה. והיקים דייקנים, ככה הטבע שלהם. "דיקא נמי", דיקא (115) גימטריא יקה (115)... תנוד לו: "חוק ובורן", כי חזק גם כן גימטריא יקה...

הבהרה בענין ה'כליזמרים' בעיה"ק צפת

בעלון הקודם (מס' 370 אות ב') דיבר מרן רבנו שליט"א על העיר צפת ואתרי הקודש שבה, ובין הדברים הזכיר את ענין ה'כליזמרים' שנמצאים שם. אולם שוב נודע למרן שליט"א שאין המקום מתאים כלל מבחינה רוחנית, ופרסם (בשיעורי השונים) שאין ראוי ללכת לשם כלל ועיקר. והנה דברי קדשו שנאמרו אחר תפלת שחרית בהלכה היומית, וליקרת דבריו נביאם במילואם:

"כשמתפללים עמידה צריך לחבר את שני הרגליים, כמו מלאכי השרת שנאמר בהם 'ורגליהם רגל ישרה' רגליהם לשון רבים, ורגל לשון יחיד, איך זה? אלא מחברים את הרגליים שיראו כמו רגל אחת. דבר שני, יש בצפת 'כליזמרים', אבל עושים שם דברים

התחתית של המזוזה מגיעה לסוף השליש. לא למעלה מזה ולא למטה מזה. אם אדם שם את המזוזה קצת למעלה, זה בסדר. אבל לא ממש למעלה במשקוף, אמנם הבן איש חי (הלכה ז) מכשיר גם בזה, אבל הקשו עליו, הרי צריך להיות טפח לפחות מתחת למשקוף (טפח זה שמונה ס"מ). אבל אם הוא הניח אותה למטה משליש זה לא טוב, היא פסולה. והבא"ח (באות ח) דן לומר שאם אדם שם אותה למטה, ואחר כך (אחרי כמה ימים) לקח אותה ושם אותה למעלה, האם יברך עוד פעם או לא יברך? ועשה כמה ספקי ספיקות שלא יברך. אבל צריך ללמוד לעשות הכל לכתחילה. קודם כל, שהסופר יאמר לפני הכתיבה "לשם קדושת מזוזה" (ומנין המלים במזוזה 170 מלים כמו ר"ת לשם קדושת מזוזה) וגם שיניח את המזוזה ישרה בפנים, שהפרשיות לא יהיו הפוכות, ושהם יהיו גלולים מסופה לתחילה, ושהיו עטופים בניילון¹⁰. ולהניח אותה בתוך קופסא, והשי"ן יהיה מול שד-י שכתוב בפנים, ואחר כך לקבוע את זה במקום, ולפני שאתה קובע במסמרים תברך את הברכה כמו שאמרנו, או "לקבוע" אם זה בעל הבית, או "על קביעת" אם זה מישהו אחר, ואחר כך תאמר "זה השער לה", וככה הבית בעזרת ה' יהיה מוגן מכל רע ומכל פגע, וכל הגרים בו יהיו מאושרים. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

10. למה צריך ניילון? כי הרבה פעמים כשמגיע פסח שופכים מים "על שתי המזוזות ועל המשקוף" (שמות י"ב ז, וזה כתוב בפסח...), ואחר כך המזוזות כולן פסולות, מה תעשה? צריך לבדוק אותם עוד פעם, ולפעמים להחליף אותם, לכן צריך לעטוף את המזוזה בניילון.

לגבי שוכבות הוא דעת יחיד, לא חוששים לה, רק לכבוד בעלמא במזוזה עושים משופע, אבל מן הדין היא צריכה להיות זקופה. כל הספרדים שעושים משופע טועים, המזוזה צריכה להיות זקופה.⁶

גובה מקום קביעת המזוזה

איפה הגובה של המזוזה? בסוף שלישי העליון. אם תתחיל למדוד מלמעלה זה בסוף השליש, אבל אם תתחיל מלמטה, זה הפוך. תחלק את הגובה של הדלת לשלוש, היום רוב הדלתות בארץ ישראל הגובה שלהם הוא 1.95⁷, תחלק את זה לשלוש, כמה זה עולה? 65, כמנין מזוזה בדיוק. אז אתה מודד 65 ס"מ, ובסוף 65 צריך לקבוע שם את המזוזה. כלומר

8. והגר"א (יר"ד סי' פ"ט ס"ק י"ד) גם כן אמר שמניחים אותה זקופה. הגר"א בנפשו הוא ספרדי... הוא רצה לעזוב את וילנא וללכת לארץ ישראל, כדי שישתחרר ממנהגי פולין. זה כתוב בספר מעשה רב (תוספת מעשה רב סעיף ר"מ בסוף הלכות פורים). אבל אסור להגיד את זה לאשכנזים, שלא יאכלו אותנו... אבל ככה הגר"א, הוא רצה ללמוד כמו הספרדים, העיון שלו כמו הספרדים, ובכמה דברים אומר "העיקר כמו בית יוסף", פשוט.
9. לא 2 מטר, אלא 1.95. למה? כי אין בן אדם שיעבור את הגובה הזה, רק גלית... אם הוא יבוא, שיתכופף וישבר לו הראש... מה נעשה לו?!

השבוע השיעור נמסר על ידי הגאון הגדול רבי אליהו בנימין מאדאר שליט"א מרבני הישיבה

שאינו כתובות, הכל כלול בברכה.

"למען ייטב לך ולבניך אחריו" בתנאי שנקיים את המצוות כהלכתן

3. אבל הוא מסביר עוד דבר על פי המדרש. הוא לא מזכיר את המדרש, אבל נראה שכונתו למדרש תנחומא (פרשה ראה אות ד) שאומר, הרי אנחנו יודעים שרובנו של עולם ישתבח שמו אוהב אותנו, אוהב את כל עם ישראל, נערך ישראל ואוהבהו" (הושע י"א, א), הוא גאל אותנו, והוא שומר עלינו, והוא נתן לנו הכל. אז אם כן אומר המדרש, למה אם נסתכל בפרשת בחוקותי ששם מוזכרים הברכות והקללות והתוכחה, הברכות הם בסך הכל אחד עשר פסוקים "אם בחוקותי" וכו', וכו', עד "ואולך אתכם קוממיות". ואילו בקללות יש שם שלושים פסוקים יותר. אם ה' אוהב אותנו, יתן לנו יותר ברכות! למה חלילה להיפך? אומר המדרש שאם תסתכל טוב בברכות, תראה שהברכות מתחילות באות אל"ף, ומסתיימות באות תי"ו. "אם בחוקותי תלכו" מתחיל באל"ף, "ואולך אתכם קוממיות" זה תי"ו, מאל"ף עד תי"ו, בעשרים ושתיים אותיות ה' מברך את ישראל, בכל האותיות, מהתחלה ועד הסוף. אבל בקללה לא כך, מתחילים ב"ו" ואם לא"ו, ובסוף מסתיים "ביד משה" באות ה'. (יש גמרא במסכת בבא בתרא (דף פ"ח ע"ב) שאמרה קצת אחרת, אבל על כל פנים ככה המדרש אומר). אז אומר הרב בעל הטורים שזו כוונת הפסוק "את הברכה אשר תשמעו", את מאל"ף ועד תי"ו, מהתחלה ועד הסוף זו הברכה שה' נתן, ברכה ה' נתן בשפע גדול. והקללה חלילה, היא לא ככה, אלא והקללה, זה מו' וה', סך הכל שתי אותיות, זה מעט, אבל הברכה היא כוללת הכל. כי המטרה של השי"ת היא להטיב עם עם ישראל, "לטוב לנו כל הימים לחייתנו כהיום הזה" (דברים ו', כ"ד). וכמו שכתוב בפרשת השבוע גם כן (שם י"ב, כ"ח): "למען ייטב לך ולבניך אחריו". אבל זה בתנאי שנקיים את המצוות כהלכתן, כל דבר כהלכתו. "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו" (כמו שהפסוק אומר בהמשך הפרשה - י"ג, א) אסור לנו להוסיף על מצוות התורה, ואסור לנו לגרוע מהם. אלא צריך לקיים את המצוות כמו שה' יתברך רוצה. מה זה לא להוסיף עליהם? אומר רש"י, למשל אדם רוצה לעשות חמש טטפות, חמש פרשיות בתפלין, התורה ציוותה אותנו במצוות תפלין לעשות ארבע פרשיות - קדש, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמעו, והוא רוצה להוסיף עוד פרשה, זה נקרא מוסיף על התורה ואסור. אדם עובר על לאו דאורייתא, "לא תוסף עליו"¹¹. וכן ארבעת המינים שיש לנו בלולב, אם אדם רוצה להוסיף עוד מין חמישי, ימצא איזה משהו יפה ויכניס ללולב, הוא עובר על איסור תורה. וכן "לא תגרע ממנו", אסור לנו לגרוע, במקום ארבע לשים שלוש, זה אסור.

למה ציוותה התורה "לא תוסף עליו"?

4. אבל יש לנו להבין, בשלמא לא לגרוע ממצוות התורה אנחנו מבינים, ה' ציוה עלינו ואסור לגרוע. אבל להוסיף, לכאורה מה יש בוזה? הוא מקיים הכל, רק שהוא מוסיף עוד אחד. פעם ראיתי בשם המגיד מדובנא ע"ה שהוא מסביר את זה ע"פ משל. אומר הרב, משל לעשיר אחד שהיה עשיר גדול, ויש לו ארמון גדול, אבל מה לעשות, הוא היה קמצן מאד. לא מוכן לפתוח את היד שלו, לא לתת ולא להשאיל ולא להשכיר, שום דבר. מה שיש לו - נשאר

1. שבוע טוב ומבורך, ישר כח [לפייטן ר'] כפיר פרטוש ה"ו על הפיוט "אנא א-ל חי אנא, גאל עמך השנה", יהי רצון שנזכה בקרוב בעז"ה לביאת הגואל ברחמים. ברשות מרן ראש הישיבה ה' איריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, ויהי' שיקייים בו הפסוק בסוף הפרשה "והיית אך שמח" (דברים ט"ז, ט"ו). אמנם דרשו רבותינו (סוכה דף מ"ח ע"א) לרבות ליל יו"ט האחרון של חג הסוכות לשמחה. אבל רש"י אומר שלפי פשוטו זו הבטחה, דהיינו זו ברכה "והיית אך שמח". וכותב הרב הספורנו מה זה "אך שמח"? הרי אך תמיד זה בא למעט, וכאן אתה אומר שזה בא לרבות שמחה, מה בא למעט? אלא זה בא למעט שלא יתערב בשמחה שלך שום צער ועיזבון, רק שמחה. וכי"ב כותב גם הרב אבן עזרא. אז אנחנו מברכים את הרב שתהיה לו שמחה בריאות ונחת מכל העניינים, אורך ימים וחיים ושלוש, אמן כן יהי רצון.

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה"

2. הפסוק מתחיל בפרשת השבוע (דברים י"א כ"ז-כ"ח): "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם וגו', והקללה אם לא תשמעו" חלילה. הדקדוקים בפסוקים האלה הם רבים. הפסוק מתחיל בלשון יחיד - "ראה אנכי נתן לפניכם" ומסיים בלשון רבים - "לפניכם". למה הוא פתח בלשון יחיד? לפי הפשט משה רבנו פונה לכל אחד ואחד מעם ישראל. אבל המפרשים (עיי' לרב כלי יקר) מסבירים שכל אחד ואחד מאתנו צריך לומר "בשבילי נברא העולם", כמו שהגמרא אומרת במסכת סנהדרין (דף י"ז ע"א). שהאדם לא יחשוב שהמעשים שלו משפיעים רק עליו, אני עושה כך ואני מקבל כך, אלא צריך לדעת שכל אחד ואחד מאתנו - עם ישראל - לא משנה מי הוא, ולא משנה איפה הוא נמצא, הוא משפיע על כל העולם כולו. לכן אמרו רבותינו (בסנהדרין שם) "לכן אדם נברא יחיד", בורא עולם שברא את העולם ברא הרבה עצים, הרבה בעלי חיים, עולם ומלואו, עולמות שלמים, ואילו את האדם ברא יחיד. ברא את אדם הראשון בעלי בלבד. למה ה' לא ברא בהתחלה מאות אלפים של בני אדם? אלא כדי לומר לאדם שאפילו אם אתה יחיד, אתה שקול כנגד כל העולם כולו. בידך להשפיע על כל העולם כולו, בידי כל אחד ואחד מאתנו. התורה היא נצחית, התורה מדברת עם כל אחד ואחד - ראה יהודי, "אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה". והרב בעל הטורים ע"ה מוסיף מה זה הלשון ראה? אומר הרב בנוהג שבעולם כשאדם רוצה לעשות גורל עם חבריו, מסתירים את הגורלות, מחביאים אותם, עושים שני פתקים וסוגרים אותם, תבחר פתק ובוא נראה מה תבחר, טוב או לא טוב. כל אחד לפי מה שיצא לו. אבל בורא עולם אומר: לא, אני מראה לך את הגורלות של החיים שלך, הנה תראה אותם, "ראה" - תסתכל בעיניי, יש כאן חלק טוב וחלק חלילה להיפך. "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה", וחלילה הצד השני. בורא עולם רוצה שנבחר בטוב. וזה מה שאומר הפסוק (תהלים ט"ז ה'): "אתה תומיך גורלי", הפסוק אומר שדוד המלך אומר לה' יתברך: אתה תומך את הגורל שלי, אתה אומר לי מה לבחור. ומדקדק עוד הרב רבנו יעקב בעל הטורים בפסוק, כתוב "את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם, והקללה אם לא תשמעו", ומדקדק הרב, למה בקללה נאמר "והקללה", ואילו בברכה נאמר "את הברכה"? למה כאן נאמר "את", וכאן לא נאמר "את"? ויש עוד דקדוק בפסוק, בברכה נאמר "אשר תשמעו", ובקללה נאמר "אם לא תשמעו". אז בזה לפי פשוטו של מקרא נכתב ככה, כי אם בדרך כלל זה לא דבר טוב, אם יהיה - זה מה שיהיה. אז בקללה ה' לא רוצה שתחליטה זה יהיה, לכן נאמר "אם", אם חלילה יקרה מה שיקרה. אבל הברכה זה "אשר תשמעו", אשריו לאדם ששומע. ה' רוצה שנשמע. אבל למה כאן כתוב "את", וכאן כתוב בלי "את"? אז הרב בעל הטורים מסביר שני הסברים. אחד זה שאת בא לרבות, ידוע תמיד שאת בתורה זה לרבות, וכאן זה בא לרבות את כל הברכות כולם, גם הכתובות וגם

11. פעם אמר מרן שליט"א מה אפשר להוסיף? מה אדם יכניס בתוך התפלין? הרי אנחנו שמים את ארבעת הפרשיות הללו כי שבהם מצוות תפלין. היא כתובה בתורה בארבע פרשיות. אבל אם יש עוד פרשה מה ישים בה? מצוות שבת? מה הקשר שבת לתפלין? והרב אמר (עיי' בשו"ת בית נאמן ח"ב האר"ח סי' י"ז אות ב) שמצאו פעם בחפירות תפלין שיש בהם את עשרת הדברות. עשרת הדברות זה מעמד הר סיני, כל התורה כלולה בעשרת הדברות. אז יבוא אדם ויגיד: תשמע, אני רוצה שעשרת הדברות יהיו עלי כל היום. חוץ ממצוות תפלין על הזרוע ועל הראש, אני רוצה גם מצוות עשרת הדברות. באה התורה ואמרה: אסור להוסיף שום דבר על מצוות התורה.

הם נגאלין, זה יהיה בקרוב. איך יהיה? אנחנו צריכים לעשות את שלנו. אם אדם רואה שיש לו קרוב משפחה "רחוק", והוא מסכן לא יודע, תמשוך אותו. ונכון להביא אותו לשיעור תורה קבוע, אם יש רב טוב שמוסר שיעור, תביא אותו לשם. הרב לא ידבר אתו בכלל על חזרה בתשובה, אבל עצם "המאור שבה מחזירים למוטב" (איכה רבה בפתיחה אות ב). **אם הוא יגיע לשיעור תורה, לאט לאט זה שפיע עליו, ולאט לאט יטרה את נשמתו ויתקרב, הבית שלו יתחזק.** אי אפשר לדעת. **אנחנו מחוייבים לעשות מה שאנחנו יכולים כדי לקרב את עם ישראל, אלו בנים של הקב"ה - "כולנו בני איש אחד נחנו"** (בראשית מ"ב, ט). אדם שיש לו ח"ו ילד שהוא רחוק, גם אם יש לו עוד הרבה ילדים טובים, כואב לו על אותו אחד שהוא מסכן רחוק, וכל שכן אם יש לו הרבה בנים רחוקים. ולכן כאשר אנחנו מקרבים אותם אנחנו

משמחים את הקב"ה, זוהי ודאי זכות גדולה לעם ישראל. ויהי רצון שהקב"ה יקיים לנו את כל ההבטחות והנחמות שהבטיח לנו עם כל הנביאים, ונזכה להיכנס כולנו לחדש אלול הרחמים והסליחות בשמחה, **נאמר את הסליחות כל אחד כפי יכולתו, כבוונה ובאמת לחזור בתשובה, כל אחד אפילו מעט, אבל שיעשה תשובה אמיתית.** ולא יאמר אני אעשה תשובה ואחר כך אחזור לסורי הרע, חס ושלום, כי האומר אחטא ואשוב, זה לא בסדר (עיין ביומא דף פ"ה ע"ב), אלא יעשה תשובה אמיתית, ויקבל על עצמו שלא ישוב עוד לכסלה, ובלי ספק שהקב"ה יקבל את תשובתנו - "שובו אלי ואשובה אליכם" (מלאכי ג, ז), "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש מינו כקדם" (איכה ה, כ"א), ויגזור עלינו גזרות טובות, ונשמע ונתבשר בשורות טובות, ונזכה לשנה טובה ומבורכת, ולגאולה שלמה ברחמים גדולים, אמון כן יהי רצון.

מהמיטה. היום ברוך ה' הוא הצלחתי לקום ולהסתובב בבית, ואמרת לעצמי, אם אני יכול להסתובב בבית אוכל גם כן ללכת ללמד בישיבה. לכן באתי אפילו שהי לי ארבעים מעלות חום. אבל עכשיו הגעתי למצב שאני מרגיש שאיני יכול עוד". כשאני נזכר באותו שיעור, אני רואה מול עיני איך אפילו באותו שיעור הרב היה עם חיות, עם התעוררות, עד כדי כך שלא שמנו לב כלל שהרב חולה.

כלים יקרים לכלי יקר

בזמן שבנו את הבנין השלישי של ישיבת כסא רחמים, במשך מספר ימים היה רעש חזק ולא יכולנו להתרכז. יום אחד שמנו לב שהרעש נחלש, לא הבנו מה קרה, מה נשתנה יום זה מכל הימים. כאשר ראה רבי משה את פליאתנו, סיפר: "מאד כאב לי שהרעש הפריע לנו ללמוד, לכן נגשתי לקבלן ואמרתי לו: 'תראה, כל הכבוד לך שאתה בונה ישיבה, זה חשוב מאד, זו זכות גדולה, אבל רציני לומר לך שהרעש מפריע לנו מאד, אין מכשירים שמרעישים פחות?'. הקבלן שמע אותי והשיב: 'כן, יש מכשירים שמרעישים פחות אבל יקרים יותר'. שאלתי: 'זוהי לא שוה מול הביטול תורה שהרעש גורם?!'. אמר לי: 'טוב, אם הרעש כל כך מפריע לכם, אביא מכשירים יותר יקרים שמרעישים פחות'. זו הסיבה שהיום נחלש הרעש". **אדם אחר היה אומר: "מה אכפת לי? אני ר"מ, לא יעץ קבלן"...** אבל הרב צ"ל כשראה שהרעש מפריע, הלך וניסה לתקן מה שאפשר.

באחד משיעורי הרב היו צריכים לשדרג את החשמל בבית הכנסת, ובזמן השיעור הגבאי היה מסתובב עם החשמלאי והיו מתעצמים בקול על כל הפעולות, והדבר הפריע לשיעור. הלומדים התביישו להעיר לגבאי, אבל רבנו הרים את קולו ואמר: "**איפה כבוד התורה? החשמל חשוב מהתורה?! תעשו את זה אחר כך!**". הם שמעו את זה ומיד פסקו מלדבר. הרב היה רגיש מאד לביטול תורה. הלואי ונלמד מדרכיו.

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות הגאון הגדול רבי חננאל כהן שליט"א ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

ערך הרה"ג ר' אלעזר חזאד שליט"א

אהבת התורה ללא גבול

(המשך משבוע שעבר)

ה'טיול' של הרב

כאשר היו מגיעים ימי בין הזמנים, מורנו ורבנו הרב משה לוי צ"ל היה הולך במשך שבוע למקום שלא מכירים אותו, בידי ערמת ספרים, ויושב ללמוד מהבוקר עד הלילה, בלי הפרעות ובלי שיעורים. שם היה לומד ומחבר את חיבוריו. היו פעמים שאנשים זיהו אותו, אבל זה היה מפריע לו, הוא רצה ללמוד ולכתוב בשקט ובריכוז. **כאשר מגיעים ימי בין הזמנים, בדרך כלל יוצאים לטייל פה ושם, אבל הטיול של הרב היה לשבת וללמוד בלי הפרעות.**

תה פג תוקף

הרב ניחן בזיכרון מדהים. בדרך כלל היה לומד במשך כמה ימים, ורק לאחר מכן היה יושב וכותב הכל מהזיכרון. הרבניט מאד הכירה בערכו של בעלה, ולכן היתה משתדלת לא להפריע לו, גם כאשר היתה מכינה לרב כוס תה, היתה נכנסת לחדרו מניחה את הכוס על השלחן ויוצאת, לא היתה מפריעה לו. **פעמים רבות שמרוב העיון והסקיעות של הרב בתורה, הרב לא שם לב כלל שיש על השלחן כוס תה, והכוס היתה נשארת ככה אפילו כמה ימים...**

חתיכת פורמייקה...

פעם הראתה לי הרבנית חתיכת פורמייקה ואמרה לי: "אתה רואה את הפורמייקה הזאת, היא של הרב!". שאלתי בפליאה: "מה יש לרב לעשות עם זה?". ענתה הרבנית ואמרה: "**כאשר הרב היה מתעייף וכבר לא יכול להמשיך לשבת בכסא, היה הולך ושוכב במיטה, וכדי שיוכל להמשיך לכתוב היה מניח את הדף על הפורמייקה הזאת וממשיך לכתוב בשכיבה!**" זה עמל תורה!

חום גבוה

אני זוכר שבשנת תשנ"ט - שנתיים לפני שהרב נפטר, יום אחד הרב לא הגיע. למחרת כאשר הגיע, מסר הרב שיעור במשך שעה ורבע בערב, ואחר כך אמר: "זהו, עד כאן, אני לא יכול יותר, אני הולך לבית". לא הבנו מה קרה, שאלנו: "למה הרב הולך?". השיב הרב: "**אתמול לא הגעתי למסור שיעור, כי היה לי חום גבוה ולא יכולתי לקום**

הובלה חינם עד הבית

בתוקף עד ט"ו אלול, 01.09.23

סדרת חגיגות
הסוכה להדרין
www.2582.co.il

הבטחת הקנייה האום משלוח פת עד הבית

למידע ושירות
***2582**
053-9638308

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאוזו ע"ה

עורך: הרה"ג ר'
שמעון עידאן שליט"א

גליון
322

הלכה נאמנה

נוסחאות ודקאים בפסליחות

א. אומרים: "אל מלך יושב על פסא רחמים ומתנהג ב-חסידות", כל העולם אומרים "ב-חסידות" [ועומדים בח], אבל זה לא נכון, כי הח"ת שָׁנָא פּתַח, ובשָׁנָא פּתַח לא עומדים (אף אחד לא ימצא מלה בפת"ך שהיא שָׁנָא פּתַח לְבַד או שָׁנָא קמץ לְבַד או שָׁנָא סגול לְבַד, אלא כל חסר צריך למהר אותו ולחטוף אותו או ללמעלה ונעשה "שָׁנָא נח" או ללמטה ונעשה "שָׁנָא נג"), לכן אומרים "ב-חסידות" [ועומדים בב]. (תקחו את כל התנ"ך שלו ותראו שכל פעם שיש שָׁנָא פּתַח פּתַח אַמְצַע מְלֵא, לפני כן ישנה גניא [מתג, מעמיד]. אין גניא אחר שָׁנָא פּתַח). (גליון 274 אות ט"ו)

ב. בפסליחות אומרים: "דחמנא סעיד וסמיה הוי לך" [במקנ"י בס', ולא סעיד וסמיה בשנ"א], וכבר כתבנו על זה פעם ופעמים (עין בידחן אור תורה תשרי תשס"ו ס' י"ד אות ג' וחשון תשע"ח ס' כ"ב אות ד' ועוד) והבאנו על זה הרבה ראיות (ומי ששכחו הנה מה טוב, ומי שלא מבין, יגידו לו שאם במקום לומר: "החלון סגור" הוא יאמר: "החלון סגור", האם הוא לא יתפלא, הרי החלון סגור ולא סגור? כי כמו שאמרת אומר בפסליחות "סעיד וסמיה" [שפירושו נסער ונסמך (ח"ו)] במקום לומר "סעיד וסמיה" שפירושו יסעד וסומרו). וככה ראיתי בכתבי יד עתיקים שהביא לי חכם תימני (שמו נסים יהודה, לפני שלוש ארבע שנים הביא לי צלום פתב יד תימני ממנו "התקדי העליון"). (וראה עוד בגליון 29 אות כ', וגליון 78 אות כ"ח, וגליון 325 אות כ"ד).

ג. בפסליחות פתוב: "אין כל דבר נעלם ממך" (בפסרים פתיב מפרך), והלבוש אמר (סי' תר"ו ס"א) שלא לומר "אין כל דבר" כי משמע דוקא "כל דבר" לא נעלם, אבל מעט הדברים נעלמים, ולכן יאמרו "אין דבר" שהפננה אין שום דבר שנעלם. ויש ראיה לדבריו מתוספות בברכות (דף ה' ע"ב ד"ה לא כל אדם) שאמרו שצריך לומר "אין כל אדם זוכה לשני שלחנות", כי אם תאמר "אין אדם זוכה לשני שלחנות", זה לא נכון, כי מצאנו את רבנו הקדוש שזכה לשני שלחנות, ומצאנו גם את רב אשי שלא היה חסר לו שום דבר (סנהדרין דף ל"ו ע"א). לכן צריך לומר "אין כל" אדם, והפננה לא כלם זוכים לזה, כי רב העולם או שהוא עשיר ולא יודע ללמד או שהוא יודע ללמד ואינו עשיר. ולכן "אין כל" פירושו לא כלם, וכאן אם אמרת אומר אין כל דבר נעלם ממך, משמע שיש קצת דברים שנעלמים ממנו חס ושלום, ואסור לומר את זה. לכן הנכון לומר: "אין דבר נעלם". (גליון 325 אות כ"ב).

ד. אחר כך יש פייט שחבר אותו לתלמידו של רש"י: "שָׁבַט הַיְהוּדָה בְּדַחַק וּבְצַעַר, הַיְשָׁא אַרְיָה בַּיַּעַר", מה הפרוש: "הישיא אריה ביער"? הפננה היא ששָׁבַט הַיְהוּדָה נמשל לאריה, והוא בְּדַחַק וּבְצַעַר. ולכאורה למה הוא בְּדַחַק וּבְצַעַר הרי הוא נמשל לאריה? לכן ממשו"ש: "הישיא אריה ביער", והמשו"ש הפסוק (עמוס ג' ד'): "וְיִטְרַף אִין לוֹ". כלומר האם אריה יכול לשאג ביער כשאין לו מה לאכל ואין מה לעשות? אין לו מה לשאג. ישיא על הקירות להרים ולגבעות? וגם אנחנו נמצאים בגלות, אין פרנסה ואין כלום. לכן המשורר התפנה להמשו"ש של הפסוק: "הישיא אריה ביער וטרף אין לו". (שם אות כ"ג וגליון 273 אות ט"ו).

חיזקה

היכן רמוז במזוזה "לשם קדושת מזוזה"?
תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

למען חספר

"יה שמע אביוניך"
ראיתי דבר נפלא, שמוזמן שנוולד רבי יהודה הלוי עד פטירתו לא היתה שום גזרה בספרד, כי התפלות והפייטים שלו בסולו את כל הגזרות. רבי יהודה הלוי נולד בשנת ארבעת אלפים תת"ה (ככה ראיתי כתוב), ושמונה שנים לפני שהוא נולד היתה גזרה נוראה בספרד, שאף חמש מאות משפחות נהרגו ביום אחד! והוא נפטר בסביבות שנת תתק"א, וחמש שנים אחרי כן היתה שוב גזרה נוראה גזרת "אלמנאחדיו", שסבלו ממנה הרמב"ם ואבן עזרא, וכמה קהילות נהרגו (והאבן עזרא קתב עליה קינה: "אה! רע ירד על ספרד"). אבל כל ימי רבי יהודה הלוי היו שקט ושלום, ואמנם היו גזרות בצרפת ובאשכנז כגון גזרות תתנ"ו וכו', אבל בספרד היה רגע גמור. והוא היה יושע ורופא של המלה, ואיש נכבד בעיניו כי אז יהודי ספרד חיו כמו נסיכים, אבל למה זכה לדבר הזה? כי הוא ידע להמתיק את הדינים של: על ידי התפלות שלו.

כשאמרת אומר בפסליחות: "יה שמע אביוניך, המחלים פניה, אבינו לפניך, אל תעלם אנך". יה עם ממשמקים, יקראו מרב מצויקים, אל נא תשיבים רקים, היום מלפניך. "מחמה היום חובם, ורצה כמו שי ניבם, ויך תכין לבם, וגם תקשיב אנך" [שחבר רבי יהודה הלוי]. הכל מיסד על פסוקים ושרי פסוקים, מסדרים עם ראשי תבות של שמו "יהודה". אבל המלים כל כך פשוטות וכל כך נוגעות ללב. ואם תהיה גזרה (כימי) אמרת קורא פיט של רבי יהודה הלוי וכל הגזרות נמחקות, רק שגדע לטעם אותם ולא נקרא אותם "פמצות אנשים מלמדה". (גליון 29 אותיות י"ד וט"ו).

"זכרה ציון תהיה פליטה והיה קדש"
במלחמת ששת הימים [בשנת תשכ"ז] לפני חמשים ושל שנה], לא היה שום סכוי שיפלו בה פחות משלושים אלף

ידע תדע

א. צריך להתחזק באמונה, ובמידה חדש אלו, שהה חדש אלו הרחמים. האדמו"ר הזקן [בעל התניא] אומר (ראה בליקוטי תורה פ' ראח), זה החדש שהמלך יוצא לשדות. מה פרוש? אם אמרת רוצה פגישה אצל המלך, תחכה כמה חדשים עד שתוכל להפגש אתו לשת דקות. אבל בחדש הזה המלך יוצא לשדות. מי רוצה לדבר אתי? אני מוכן לשמעני. זה חדש אלו. בחדש אלו האדם יעשה

מצוות ומעשים טובים, גם בשבילו וגם בשביל אחרים. (גליון 325 אות ד').

ב. מהר"י אדרבי הוא חכם בן דורו של מרן, שמו רבי יצחק אדרבי (מחבר שו"ת דברי יובת), ויש לו סגנון מיוחד. כל תשובה שהוא כותב, מסים בה: "זה הנראה לעיני דעתי ואמר לי לבי, הצעיר יצחק אדרבי". לבי - אדרבי, חרוזים. חכמי ספרד אוהבים את חרוזים. (שם הערה 4).